

Mocsári teknős adatlap

A WWF és az MME Kételtű- és Hullóvédelmi Szakosztály
mocsári teknős védelmi programjának adatlapja

Beküldendő: MME Monitoring Központ, 4401 Nyíregyháza 1. Pf.: 286., Tel./fax: 42/443-544

E-mail: monitor@zeus.nyf.hu További információk: www.khvsz.mme.hu és www.wwf.hu

Kérjük, hogy a terepi munka és az adatlap használata előtt mindenképpen olvassa el a kiegészítő útmutatót!

1. Felmérés ideje	Megfigyelési napok száma:	Kérjük, hogy a vizes élőhelyeket április és szeptember között több alkalommal látogassák meg, s minden alkalommal jegyezzék fel az észlelt mocsári teknősök számát. A megfigyeléseket naposítás időben, derős napokon végezzék! Hideg-, borús-, esős időjárás esetén nagyon kis valószínűséggel fogják észlelni a területen élő teknősöket. Az adatlapot a napi megfigyelések összegzése után töltsék ki, s lehetőség szerint legkésőbb szeptember 30-ig küldjék meg az MME Monitoring Központnak vagy töltsék fel adataikat a www.khvsz.mme.hu honlapon.
Év:	Hány napon észlelt teknősöket:	

2. A felmérő adatai (Ha többen végezték a felmérést, akkor több név is megadható, de csak az elsőként megadott személy elérhetőségeit kérjük leírni!)	
Név:	Cím:
Telefonszám:	E-mail cím:

3. A hely megadása (Kérjük, hogy a település és a terület neve és a terület elhelyezkedése mezőket mindenképpen töltsék ki, a többi kiegészítése opcionális!)			
Település: (amelyhez a terület tartozik)	Terület neve:		
A terület elhelyezkedése: (Pl. a település központjától milyen irányban és távolságban található.)			
Koordináta megadása: (GPS használata esetén)	szélesség (latitude)	hosszúság (longitude)	Koordináta típusa WGS84 ☐ EOY ☐
UTM négyzet:	Az UTM négyzetek kódjával azok rendelkeznek, akik az MME Monitoring Központjától munkatérképeket igényeltek.		Mellékeltem térképet, melyen megjelöltem a területet: (Kérjük, X-szel jelölje, ha igaz ez az állítás!)

4. A vizsgált terület jellemzése							
Kiterjedése: (kb., hektár)	Vizes élőhely típusa: (Kérjük, X-szel jelölje, a megfelelő típust!)	természetes tó ☐	mesterséges tó ill. halastó ☐	mocsaras/lápos terület ☐	Vízszintje szabályozott-e? ☐	igen ☐	nem ☐
		holtág vagy morotva ☐	lassú folyóvíz ☐	csatorna ☐	kubikgödörök ☐	nem tudom ☐	
(Kérjük, a megfelelő X-szel jelölje!)	Stabilitása:	állandó vízborítású ☐	egy-egy évben kiszárad ☐	minden évben kiszárad ☐			
A nyílt vízfelület aránya a nyári időszakban (Kérjük, becslést X-szel jelölje!)		A partoldal anyaga (Kérjük, X-szel jelölje ill. írja le!)		egyéb (pl. gátak, töltések) ☐			
0-10% ☐	11-50% ☐	51-90% ☐	91-100% ☐	laza homok vagy lösz ☐	tömörebb talaj ☐		

5. A vizes élőhely környezetének élőhelyei (Melyek közvetlenül érintik a területet. A megfelelőket X-szel jelöljük!)			
természetszerű erdők ☐	nedves rétek, kaszálók ☐	természetes tó ☐	szántóföldek, mg. területek ☐
telepített faültetvények ☐	mocsarak, nádasok, zombékosok ☐	mesterséges tó ill. halastó ☐	kertek, gyümölcsösök ☐
bokrosok ☐	folyó, patak ☐	holtágak, morotvák ☐	lakott területek ☐
száraz rétek, gyepek, legelők ☐	csatorna ☐	kubikgödörök ☐	egyéb ☐

6. Emberi tevékenység (Mindenképpen tanulmányozza a kiegészítő útmutatóban leírtakat!)									
Terület tulajdonosa és/vagy bérlője: (Húzza alá a megfelelőt és írja le az üres mezőbe!)									
Vízutánpótlás:	természetes úton ☐	mesterséges módon ☐	mindkettő jellemző ☐	(Kérjük, a megfelelő X-szel jelölje!)					
Zavaró tényezők az élőhely közvetlen környezetében (Kérjük, jelölje X-szel a megfelelőt! <i>Egyéb</i> esetén részletezheti a <i>megjegyzések</i> pontban.)									
Részletek az útmutatóban!	beépítettség	közúti forgalom	személtalrakás	vízszennyezés	mezőgazdasági művelés	horgászat	halászat	emberi jelenlét	egyéb
nincs									
enyhe									
közepes									
erős									
nincs róla információ									

7. A mocsári teknős állomány jellemzése (Kérjük, a megfelelő X-szel jelölje ill. egyszám esetén, írja be a számértéket!)						
Az állomány becsült nagysága: (A becslést csak speciális kutatást végzők tudják megadni! (jelölés-visszafogás módszerrel))	Mennyi volt a megfigyelt maximális egyszám?: Amikor egy napon belül a legtöbb egyed észlelte az adott évben.					
Mióta vizsgálja a teknősök állományát? (ezen a területen)	1-2 éve ☐	3-5 éve ☐	6-10 éve ☐	>10 éve ☐	pontosan ☐	éve ☐
Megfigyeltek-e fiatal (5-10cm) egyedeket?	igen ☐	nem ☐	Él-e szabadon eresztett ékszerteknős a területen?	igen ☐	nem ☐	nem tudom ☐

8. Megjegyzések (Minden olyan megjegyzést leírhat, amelyet fontosnak tart megemlíteni a területtel és az ott élő teknősökkel kapcsolatban.)

A WWF és az MME Kétéltű- és Hullóvédelmi Szakosztálya által közösen működtetett mocsári teknős védelmi program egyik célkitűzése, hogy információkat gyűjtsön a faj hazai populációjának helyzetéről. Az adatlapon elsősorban a vizsgált vizes élőhelyek állapotára és a veszélyeztető tényezőkre koncentráló adatokat kérünk, természetesen elsősorban a mocsári teknősök állományát és annak alakulását vélhetően befolyásoló dolgokat szem előtt tartva. Az alábbiakban részletezzük az egyes pontok kitöltésével kapcsolatos legfontosabb tudnivalókat, bővebben kifejtve a magyarázatot igénylő részeket. **Kérjük, hogy a terepi munka és az adatlap használata előtt mindenképpen olvassa el a kitöltési útmutatót!**

Az elvégzendő feladatok (időrendi sorrendben)

1. Megfelelő vizes élőhelyeken (tavak, mocsarak, csatornák stb.) rendszeresen végezzünk megfigyeléseket. Kérjük, hogy a vizes élőhelyeket április és szeptember között több alkalommal látogassák meg, s minden alkalommal jegyezzék fel az észlelt mocsári teknősök számát. A megfigyeléseket napsütéses időben, derűs napokon végezzék! Hideg-, borús-, esős időjárás esetén nagyon kis valószínűséggel fogják észlelni a területen élő teknősöket.
2. A terepi munka során ne csak a mocsári teknősök előfordulását kísérjük figyelemmel, hanem próbáljunk meg adatokat gyűjteni az adatlap 3-6. pontjainak kitöltéséhez is (a hely megadása, a terület jellemzése, környező élőhelyek, emberi tevékenységek, zavaró tényezők).
3. Az egyes napokon végzett megfigyelésekről saját terepnaplóba készítsünk részletes jegyzeteket.
4. A nyár vége felé jegyzeteink alapján kitölthetjük az adatlapot ill. adatlapokat. Minden egyes területről külön-külön adatlapot töltünk ki! Ha egy-egy vizsgált területen az adott évben nem figyeltünk meg egyetlen teknőst sem, akkor is töltjük ki az adatlapot, hiszen így is fontos információkkal szolgáljuk a mocsári teknős védelmi programot.
5. A kitöltött adatlapokat mielőbb küldjék meg az *MME Monitoring Központnak* vagy töltsék fel adataikat a www.khvsz.mme.hu honlapon.

Kitöltési útmutató

1. **Felmérés ideje:** Itt a felmérés évét kell megadni és a megfigyelések számát, külön jelezve, hogy ebből hány alkalommal észleltek mocsári teknősöket a területen.
2. **A felmérő adatai:** Annak érdekében, hogy a program szervezői és a felmérők között zavartalan legyen a kommunikáció, kérjük megadni a következő adatokat (név vagy nevek, cím, telefonszám, e-mail).
3. **A hely megadása:** Ennél a pontnál a település és a terület neve mezők kitöltése a legfontosabb. Kérjük, röviden azt is leírni, hogy a terület hol helyezkedik el. (Pl. a település központjától milyen irányban és távolságban található.) Ha a felmérő rendelkezik GPS készülékkel, akkor megadhatja az élőhely egy jellemző megfigyelési pontjának koordinátáit. Azok a felmérők, akik rendelkeznek az MME Monitoring Központ által megküldött UTM ráccsal ellátott munkatérképekkel, megadhatják, hogy a vizsgált terület melyik 2,5*2,5 km-es UTM négyzetben helyezkedik el. Ha bármilyen egyéb térképpel rendelkezünk, akkor azon is megjelölhetjük a területet, s mellékelhetjük a kitöltött adatlaphoz.
4. **A vizsgált terület jellemzése:** Ezek az adatok fontos információkkal szolgálnak a mocsári teknősök által használt területekről. Megadhatjuk a terület nagyságát, hektárban kifejezve (1 hektár = 100*100 m). Természetesen csak megközelítőleges értéket kérünk megadni. A vizes élőhely „stabilitását”, vízszintjének szabályozottságát és partvonalának talajtípusát is itt adhatjuk meg, X-szel jelölve a megfelelő értékeket. A nyílt vízfelület arányának %-os értékét (a teljes meder területéhez viszonyítva) a július-augusztusi időszakban tapasztaltak alapján adjuk meg, hiszen ekkor már a vízinvóznnyezet is megfelelően kifejlődött.
5. **A vizes élőhely környezetének élőhelyei:** Ennél a pontnál a vizsgált vizes élőhelyet közvetlenül érintő élőhelyeket kérjük X-szel jelölni. A választható 15 lehetőség közül természetesen többet is választhatunk ill. egyéb típus esetén röviden le is írhatjuk azt.
6. **Emberi tevékenység:** Az emberi tevékenységek alapvetően meghatározzák, hogy egy-egy alkalmasnak tűnő élőhelyen előfordulnak-e mocsári teknősök. Ezért kérjük, hogy lehetőség szerint töltsék ki az adatlap ezen részeit is.
Ha lehetősége van rá, akkor megadhatja a terület tulajdonosának és/vagy bérlőjének nevét és elérhetőségeit. A tulajdonos vagy bérlő ismeretében lehetőségnk van az egyeztetésre, ha arra feltétlenül szükség lenne, az élőhely védelme érdekében.
A vízutánpótlás módjáról egyszerű módon nyilatkozhatnak felmérőink: ha pl. egy holtág a folyó áradásakor vagy egy tó csapadékvízzel jut vízutánpótláshoz, akkor *természetes*, ha elsősorban mesterséges elárasztással, zsiliprendszeren keresztül kap vizet, akkor *mesterséges* a vízutánpótlás. Lehetséges, hogy mindkettő jellemző az adott területre, ezért ilyen esetekben a *mindkettő jellemző* nevű mező mellé írjunk egy X-et.
A zavaró tényezők megadásakor 8 tipikusan előforduló „lehetőség” közül kérjük megadni, hogy az adott zavaró tényező előfordulása mennyire jellemző a területen és közvetlen közelében. Csak abban az esetben válasszuk a *nincs*, *enyhe*, *közepes* és *erős* értékeket, ha rendelkezünk elegendő információval az adott zavaró tényező előfordulásáról. Ha nem így van, akkor X-et írunk a *'nincs róla információ'* sorba.
Az alábbiakban röviden ismertetjük, hogy az egyes zavaró tényezők erősségét milyen szempontok alapján osztályozhatjuk. Ezek alapján a legtöbb esetben, a többszöri területbejárás során meg tudjuk adni a megfelelő értékeket. Tudjuk, hogy ez még így is csak egyfajta szubjektív jellemzése a veszélyeztető tényezőknak, de mindenképpen jobb a semminél, s megfigyeléseink alapján ennél részletesebb adatokat nem áll módunkban megállapítani.

Zavaró tényezők	Általános megjegyzések	nincs	enyhe	közepes	erős
beépítettség	A vizes élőhely környezetében vannak-e épületek ill. lakott területek?	A terület közvetlen környezetében nincsenek épületek, beépített területek.	Csak egy-két épület van a vizes élőhely partjai mentén. A part nincs kiköveztve v. betonozva.	Kevesebb, mint fele részében beépített terület övezi, esetleg részben kiköveztet a partja.	Nagyrészt körbeépített a terület, alig van természetszerű partmenti része.
közúti forgalom	A vizsgált terület közelében lévő utak és azok forgalmának jellemzése.	50m-es körzetben nincsenek utak (a jelentéktelen forgalmú földutakat kivéve).	50m-es körzetben van út, nem jelentős forgalommal (percenként max. 1-2 gépjármű).	50m-es körzetben egy v. több út is van, közepes forgalommal (több, mint 2 gépjármű/perc).	50m-es körzetben egy v. több forgalmas út található (szinte folyamatos gépjárműforgalom).
személtlerakás	Ennél a pontnál a kisebb-nagyobb mennyiségű illegális személtlerakás tényét kérjük jelezni!	Nem tapasztalható illegális személtlerakás.	Előfordul néhány kisebb szemétkupac a területen.	Több kisebb-nagyobb szemétkupac van, de nem rendszeres a személtlerakás.	A személtlerakás láthatóan rendszeres és a terület jelentős részén előfordul.
vízszennyezés	Sajnos a legtöbb esetben a vízszennyezés nem vehető észre megfigyeléssel. Akkor töltsék ki ezt a pontot, ha biztos információkkal rendelkeznek!	Nem tapasztalható szándékos vízszennyezés és a közelben nincs ipari szennyező forrás.	A terület vízutánpótlása során kommunális vagy ipari szennyesszel enyhén terhelt víz juthat a területre.	Időnként kommunális szennyvizet engednek a területre, vagy egyéb szennyesszel vannak megbízható információink.	Állandó szennyező forrás (ipari v. kommunális) terheli az élőhelyet, melyről mérési adatok is rendelkezésre állnak.
mezőgazdasági művelés	Jelezzük, hogy a vizes élőhelyt körülvevő területeken mennyire jellemző és intenzív a mezőgazdasági művelés.	A vizes élőhely közvetlen környezetében (50m-en belül) nincs mezőgazdasági terület.	50m-es körzetben vannak mezőgazd. területek, de nagyrészt más élőhelyek veszik körül.	A terület part menti sávjának mintegy 50%-át mezőgazd. művelt területek veszik körül.	Csaknem a teljes part menti sáv mentén intenzíven művelt szántóföldek vannak.
horgászat	A terepi megfigyelések során figyeljük a horgászatra utaló jeleket is (horgász helyek, horgászbótot tartó ágak stb.)	Megfigyeléseim során nem találok horgászokkal és horgászatra utaló jelekkel sem.	Egy-két horgászt ill. horgászat-ral utaló jeleket figyeltem meg terepi munkám során.	Csaknem minden második alkalommal találkozom több horgással is.	Szinte minden alkalommal találkozom több horgással, sok horgász hely van a területen.
halászat	A halászat elsősorban a halastavakon lesz jellemző, de nagyobb tavakon és folyókon is előfordulhat.	Nincs halászat a területen.	Előfordul a halászat, de nem intenzív módszerekkel. Főként varsákkal vagy tapogatóval.	Nem intenzív halneveléssel, de rendszeres a halászat tevékenység a területen.	Intenzív halászat jellemző (pl. működő halastavak esetén, nagyhalás módszerekkel).
emberi jelenlét	Találkozt-e emberekkel a területen? Jelentős segítséget nyújt majd az összes többi mező értékeinek áttekintése is.	Felméréseim során nem találok embereket, s a legtöbb mező értéke is 'nincs'.	Csak egy-két alkalommal találok embereket, s a legtöbb mező értéke is 'enyhe'.	Általában találok embereket, s többnyire a mezők értéke megoszlik.	Szinte mindig találok embereket, s a mezők többége is 'közepes' vagy 'erős'.

7. **A mocsári teknős állomány jellemzése:** Sajnos egy-egy területen nehezen lehet megbecsülni a mocsári teknősök állományának nagyságát, inkább csak az előfordulásukat tudjuk viszonylag megbízhatóan meghatározni. Egyes területeken folynak a faj állományának nagyságát és annak változásait vizsgáló részletesebb kutatások, ahol használnak olyan módszereket (jelölés-visszafogás), melyekkel lehetséges az állományok nagyságának és változásainak becslése, de jelen programunkban ez nem lehet célunk. Ezért kérjük, hogy csak abban az esetben adjon meg becsült állomány nagyságot, ha Ön is résztvevője valamelyik intenzív vizsgált területen folyó kutatómunkának! Ha nem vesz részt ilyen programban, akkor a terepi jegyzeti alapján adja meg, hogy mennyi volt a terepmunka során tapasztalt legtöbb megfigyelt egyed az adott élőhelyen.
Kérjük, azt is jelezze, hogy mióta követi nyomon a teknősök előfordulását az adott területen, s tapasztalták-e fiatal, 5-10cm nagyságú egyedek előfordulását. Ha tudomása van szabadon engedett ékszerteknősökről, akkor azt is jelezze a megfelelő mezőnél.
8. **Megjegyzések:** Minden olyan megjegyzést leírhat, amelyet fontosnak tart megemlíteni a területtel és az ott élő teknősökkel kapcsolatban.